

sociální výzkum. Ullrich Jetter má poznámky k možnostem reprezentativních výběrových metod a Clodwig Kapferer seznamuje se zaměstnaneckými normami ve výzkumu trhu.

Třetí skupina speciální problematiky je zahrnuta ve čtvrté části knihy. Obsahuje zkušenosti s *vyhodnocováním*, a úvodní slovo má Elisabeth Noelle-Neumannová. Ludwig Neudörfer referuje o sociografických problémech, Diedrich Osmers o skupinovém experimentu pořádaném Institutem pro sociální výzkum. Karl von Stackelberg se zaměřuje na analýzu otázky a její formulace ve výzkumu, Werner Hildebrandt na analýzu čtenářů novin. Jürgen Weisker obrací svou pozornost na interviewujícího tazatele a na interview při reprezentativním výzkumu. Ludwig von Friedeburg se zaměřil nad problémy spojenými s odepřením poskytnout informace při dotazech v případě kvótního výběru, Gerhard Zarn nad otázkami spojenými s významem závěrečných zpráv, Hans Sittenfeld nad analýzou jednotlivých členů sledovaných skupin. Fridrich Tennstädt bere v úvahu hlavní okolnosti týkající se kontroly reprezentativního charakteru náhodného výběru při výzkumu populace (tj. při demoskopickém výzkumu).

Na závěrečném zasedání, kterému předsedal Leopold von Wiese, referoval Leo P. Crespi o zájmu Ameriky na německém výzkumu mínění, a Pierpaolo Luzzatto Fegiz o mezinárodním výzkumu veřejného mínění.

Stranou nelze nechat ani poznámky věnované v diskusi organizačním otázkám, spojeným s problematikou. Právě v nich se ukazuje možnost reálné, odpovědné práce v terénu, bez které se nelze dostat nad úroveň ploché spekulace.

Celá publikace má charakter práce vzniklé sebráním do jisté míry širokého a proto různorodého materiálu. Ve svých dílčích proporcích přináší řadu podnětných poznatků a impulsů.

B. P.

Johan Niezing: Aufgaben und Funktionen der Soziologie

Westdeutscher Verlag, Köln und Opladen, 1967, s. 159.

Práce nizozemského sociologa, přeložená do němčiny J. Bayermanem, se zabývá funkcemi sociologie (funkci pojímá autor stejně jako R. K. Merton) ve vztahu k vědě a společnosti. Ve středu zájmu dnešní sociologie je studium společenské změny a společenského přizpůsobení. Sociologie musí dnes více spolupracovat s ostatními obory, např. s psychiatrií, tj. počínat si víceméně synteticky. Hlavním obsahem knihy (3.—6. kapitola) je působení sociologie na společnost. Autor rozeznává latentní a zjevné obecné společenské a pragmatické funkce sociologie. Ze všeobecných funkcí padá v úvahu především popularizace, jež je sice nutná, ale skrývá nebezpečí vulgarizace, která neodpovídá vědecké podloženému charakteru původního vědění, a parasociologie, zveřejňování vědecky nefundovaných údajů. V této souvislosti jsou podrobně vysvětleny i termíny „self-fulfilling prophecy“ (Merton) a „bandwagon effect“. Ve vztahu k praktické činnosti může sociologie 1. přispět k stanovení účelnějších cílů, 2. vést k správnějšímu chápání skutečnosti jako východiska ke konkrétním opatřením, 3. přispět k pokračování v dané politice anebo k jejímu zachování. Nepatrná kvantitativní vyjádřitelnost sociologických údajů, malé prognostické možnosti, citové vlivy i závislost na příkazci vysvětluje často konzervativní ráz působení sociologických výzkumů. Posléze jsou tyto výzkumy i určitou společenskou činností s některými důsledky (dlouhé trvání výzkumu může vést k ochabnutí zájmu, při výzkumu dochází k poučení respondentů, k uvědomění si určité situace z jejich strany — což může vést k tzv. action-research).

F. P.